

Piotr Filipkowski
Marta Karkowska
Justyna Straczuk
Danuta Życzyńska-Ciołek
Instytut Filozofii i Socjologii PAN

Od redaktorów:

Wokół rewizyt badawczych i reinterpretacji socjologicznych danych jakościowych¹

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/1733-8069.15.1.01>

Abstrakt Artykuł jest wstępem do zbioru prezentowanych w tym numerze tekstów na temat różnych sposobów i możliwości powtórnego wykorzystania materiałów pochodzących z jakościowych badań społecznych. Zastanawiamy się, jak taka powtórna analiza wpływa na pogłębienie refleksji metodologicznej na temat działalności badawczej w terenie, statusu samych danych i kontekstów ich wytwarzania oraz tworzonej na ich podstawie wiedzy socjologicznej. Próbujemy również podsumować sześć lat działalności Archiwum Danych Jakościowych przy IFiS PAN oraz opisać zmiany, jakie dokonały się w tym czasie w podejściu do dzielenia się materiałami badawczymi zarówno u nas w kraju, jak i za granicą.

Słowa kluczowe reanaliza, rewizyta badawcza, dane społeczne, badania jakościowe, archiwa społeczne

Kiedy w 2012 roku rozpoczynaliśmy projekt „Archiwum Danych Jakościowych przy IFiS PAN” kwestie udostępniania i powtórnego wykorzystania materiałów badawczych były stosunkowo nowym zagadnieniem, budzącym nikłe zainteresowanie wśród przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych w Polsce. Archiwum kojarzyło

się wtedy przede wszystkim z tradycyjnym gromadzeniem cennych materiałów i ratowaniem ich przed zaginięciem, mniej z ponownym ich włączeniem w obieg badawczy. Zorganizowana przez nas wówczas konferencja nosząca znamieny tytuł „Socjologiczne dane jakościowe jako świadectwa epoki i dokumenty dyscypliny”² wskazywała niejako na

¹ Publikacja powstała w ramach realizacji projektu *Archiwum Danych Jakościowych przy IFiS PAN* finansowanego z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (numer projektu 0027/NPRH2/H11/81/2012).

² Konferencja odbyła się w grudniu 2013 roku w Warszawie. Jej plonem był redagowany przez nas blok tematyczny „Studiów Socjologicznych” (nr 3/2014).

Piotr Filipkowski, socjolog, adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, członek zespołu Archiwum Danych jakościowych, współtwórca Archiwum Historii Mówionej prowadzonego przez Dom Spotkań z Historią w Warszawie. Autor monografii *Historia mówiona i wojna. Doświadczenie obozu koncentracyjnego w perspektywie narracji biograficznych* (Wrocław 2010). Ostatnio publikuje głównie na temat teorii i metodologii historii mówionej oraz socjologicznych badań biograficznych.

Adres kontaktowy:

IFiS PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
e-mail: pfilipkowski@ifispan.waw.pl

Marta Karkowska, z wykształcenia historyk i socjolog, adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, członek zespołu Archiwum Danych Jakościowych. Autorka monografii *Pamięć kulturowa mieszkańców Olsztyna lat 1945–2006 w perspektywie koncepcji Aleidy i Jana Assmannów* (Warszawa 2014). Jej zainteresowania naukowo-badawcze koncentrują się wokół szeroko rozumianej tematyki pamięci społecznej i lokalności, a także kwestii związanych z metodologią badań jakościowych.

Adres kontaktowy:

IFiS PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
e-mail: mkarkowska@ifispan.waw.pl

Justyna Straczuk, socjolożka i antropolożka, adiunkt w Instytucie Filozofii i Socjologii IFiS PAN, członkini zespołu Archiwum Danych Jakościowych IFiS PAN, autorka monografii *Cmentarz i stół* (Wrocław 2006, Toruń 2013), współautorka książki *Wzory jedzenia a struktura społeczna* (Warszawa 2014), współredaktorka zbioru *Emocje w kulturze* (Warszawa 2012). Interesuje się metodologią badań jakościowych, kwestiami pogranicznymi, antropologią emocji oraz studiami jedzeniowymi.

Adres kontaktowy:

IFiS PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
e-mail: justyna.straczuk@ifispan.waw.pl

Danuta Życzyńska-Ciołek, mgr socjologii i psychologii, specjalistka ds. badań i archiwizacji w Instytucie Filozofii i Socjologii PAN. Pracuje w Zespole Porównawczych Analiz Nierówności Społecznych, gdzie należy do grupy realizującej Polskie Badanie Panelowe POLPAN, oraz – od 2016 r. – w zespole Archiwum Danych Jakościowych przy IFiS PAN. Interesuje się metodologią badań społecznych, podejściem biograficznym w socjologii i perspektywą *life course*.

Adres kontaktowy:

IFiS PAN, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa
e-mail: dzyczynska-ciolek@ifispan.waw.pl

ten „ratowniczy” cel tworzenia archiwów. Jednak najistotniejszymi i najżywiej dyskutowanymi wątkami okazały się wówczas kwestie metodologiczne związane z różnymi wyzwaniami, jakie niesie ze sobą powtórne wykorzystanie materiałów z badań jakościowych. Te wyzwania i wątpliwości dotyczące głównie etycznych i epistemologicznych ograniczeń w korzystaniu z cudzych „danych” stały się impulsem do refleksji nie tylko nad powtórzną analizą, ale też naturą badań społecznych jako takich,

ich ukrytymi założeniami i aksjomatami, zasadami wyboru i klasyfikowania zbieranych w ich trakcie materiałów jako „danych” oraz strategiami późniejszego włączania ich w naukowy wywód i nadawania im statusu „dowodowego”³.

Przez ten czas refleksja nad twórczym i urefleksyjniającym działaniem archiwów rozwinęła się

³Więcej na ten temat piszemy w numerze specjalnym „Kultury i Społeczeństwa” (nr 3/2015).

znacząco, szczególnie na gruncie anglosaskim, gdzie reanaliza jest przedmiotem nieustannych dyskusji. Spowodowane jest to przede wszystkim istniejącą już od dawna infrastrukturą i praktyką archiwizowania danych jakościowych wzmocnionymi dodatkowo obowiązkiem deponowania odpowiednio opracowanych materiałów badawczych, który stawiany jest przed badaczami przez instytucje grantodawcze. Obowiązek archiwizacyjny spularyzował badaczy na chętnych i przeciwnych udostępnianiu „swoich danych”, wywołując ożywioną akademicką dyskusję, której efektem okazał się pogłębiony namysł i ugruntowane uzasadnienie różnych stanowisk. Dyskusja toczy się głównie wokół zmian, jakie wnosi w relacje między badaczem i badanymi konieczność uzyskania od nich świadomej zgody na upublicznienie wypowiedzi. Jest to istotne zwłaszcza w tych badaniach, w których kontakty między badaczami i uczestnikami badań mają charakter bardzo osobisty i opierają się na wzajemnym zaufaniu. Ten z gruntu etyczny dylemat może być, zdaniem oponentów, rozwiązany przez anonimizację lub pseudonimizację wywiadów i zobowiązanie ze strony użytkowników archiwum do zachowania poufności. Drugi istotny problemem ma charakter epistemologiczny i dotyczy pytania o to, czym są same dane, w jaki sposób się je wytwarza oraz czy da się zarchiwizować cały kontekst badawczy ich powstania, który, jak twierdzi wielu badaczy jakościowych, jest kluczowy w późniejszej ich interpretacji. Chodzi tu o krytykę pozytywistycznego postrzegania danych jako możliwych do oderwania od sytuacji badawczej, w której zostały skonstruowane. W odpowiedzi, zwolennicy archiwizacji twierdzą, że można zaopatrzyć deponowane materiały w wyczerpujący opis sytuacji wywiadu i inne informacje

kontekstowe tak, aby mogły zostać z powodzeniem ponownie użyte. Niektórzy rozsądnie zwracają uwagę na stopniowalność tych kontekstów, a nie ich zerojedyńkową obecność w (czy obok) danych. Liczne przekonujące reanalizy danych pokazują, jak samo wykorzystanie gotowych materiałów rekontekstualizuje badania, z których pochodzą i jak stają się one nowym materiałem badawczym, niejako nowymi danymi, a ich analiza – analizą w gruncie rzeczy pierwotną.

Niniejszy tom, o tytule zbieżnym z tytułem drugiej naszej konferencji, zorganizowanej w listopadzie 2017 roku, jest próbą dalszej eksploracji problematyki powtórnego wykorzystania danych badawczych na gruncie polskim, który przez ten czas również wzbogacił się o nowe wątki i pytania. Powstały także nowe instytucje stawiające sobie za cel lub za jeden z celów, gromadzenie i udostępnianie on-line tego typu materiałów. Jedną z nich jest Archiwum Badań nad Życiem Codziennym, działające od 2014 roku na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, które udostępnia „materiały, dokumenty, prace, książki i artykuły będące efektem jakościowych badań życia codziennego prowadzonych przez polskich socjologów i antropologów od dwudziestolecia międzywojennego aż po czasy współczesne”⁴. Z kolei w ramach Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego powołano w 2017 r. Centrum Badań Biograficznych i Historii Mówionej, które wśród swoich celów wymienia „stworzenie i prowadzenie archiwum badań biograficznych i historii mówionej”, na razie jednak (styczeń 2019 r.) nie udostępnia jeszcze żadnych materiałów badawczych. W 2015 r. na Uniwersytecie

⁴ Zob. <http://archiwum.edu.pl/zbiory>, dostęp: 23.01.2019.

Warszawskim powstało Repozytorium Otwartych Danych – RepOD. Jest to serwis, w którym naukowcy mogą samodzielnie deponować dane badawcze, niezależnie od dziedziny. Dotychczas⁵ zdeponowano 90 zbiorów, jednak żaden z nich nie zawiera socjologicznych danych jakościowych⁶. Widać wyraźnie, że idea archiwizacji danych badawczych ma coraz wyraźniejszą konkretyzację instytucjonalną w polu akademickim, a jednocześnie nadal trudno mówić o jej oczywistości czy powszechności wśród badaczy społecznych⁷. Jeszcze mniej powszechne są praktyki wykorzystania już zdeponowanych i udostępnianych danych. Potwierdzają to także nasze doświadczenia tworzenia i prowadzenia Archiwum Danych Jakościowych IFiS PAN. Udostępniliśmy dotychczas 21 kolekcji, prowadząc równoległe wiele działań, mających na celu zainteresowanie środowiska naukowego ideami powtórnego wykorzystania zgromadzonych danych. Dopiero długofalowym efektem tych starań są – ciągle nieliczne – konkretne projekty badawcze, oparte na różnych wariantach reinterpretacji zgromadzonych danych czy rewizyt badawczych⁸.

⁵ Stan na 23.01.2019 r.

⁶ W 2018 r. Uniwersytet Warszawski w partnerstwie z IFiS PAN i Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza rozpoczął realizację projektu „Dziedzinowe Repozytoria Otwartych Danych Badawczych.” Jednym z efektów projektu będzie przekształcenie RepODu w „repozytorium ogólnego przeznaczenia”, a innym – ważniejszym w kontekście omawianej tu problematyki – stworzenie „repozytorium danych społecznych” (ilościowych i jakościowych).

⁷ W tym krótkim przeglądzie ze względu na brak miejsca pomijamy podmioty związane z archiwizacją i udostępnianiem materiałów typowo etnograficznych, jak np. Cyfrowe Archiwum im. Józefa Burszty, oraz podmioty publiczne albo działające w ramach organizacji pozarządowych, udostępniające materiały z obszaru historii mówionej (najbardziej znanym pozostaje od lat „Archiwum Historii Mówionej” Domu Spotkań z Historią i Ośrodka Karta w Warszawie).

⁸ Zainteresowanych odsyłamy do kroniki wydarzeń na naszej stronie internetowej (adj.ifispan.pl/wydarzenia).

Wszystkie „przedsięwzięcia archiwizacyjne”, o których tu wspominamy, są działaniami oddolnymi, zainicjowanymi przez środowiska naukowe związane z konkretnymi jednostkami badawczymi. Każde z nich stawia sobie nieco inne cele i realizuje je innymi metodami, najczęściej w oparciu o niepewne i ograniczone w czasie fundusze grantowe. W przeciwieństwie do krajów Europy Zachodniej, w Polsce nie powstały dotychczas żadne rozwiązania na szczeblu krajowym, które wspierałyby ideę archiwizacji i udostępniania danych z badań społecznych. Poza ogólnymi dokumentami o charakterze rekomendacji⁹, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie wprowadziło w tym zakresie żadnych regulacji. Badacze, realizujący metodami jakościowymi krajowe granty z zakresu nauk społecznych, mają obowiązek „rozliczyć się” publikacjami, nie zaś surowymi danymi. Polskie czasopisma naukowe z dziedziny *social sciences* nadal nie wymagają deponowania wykorzystanych w artykułach danych w repozytoriach. Czy to źle? I tak, i nie. Z jednej strony brak takich regulacji skutkuje ciągle stosunkowo niewielką liczbą zbiorów socjologicznych danych badawczych, dostępnych badaczom w Polsce¹⁰. Z drugiej strony – mamy czas do namysłu i możemy wypracować taki model archiwizacji danych badawczych, który z różnych względów – etycznych, praktycznych, metodologicznych – uważalibyśmy za najwłaściwszy.

⁹ „Kierunki rozwoju otwartego dostępu do publikacji i wyników badań naukowych w Polsce” (https://www.gov.pl/documents/1068557/1069061/20180413_Kierunki_rozwoju_OD_wersja_ostateczna.pdf), „Polityka otwartego dostępu w Polsce. Rekomendacje MNiSW” (<https://www.ifj.edu.pl/library/open-access/materials/Kepski.pdf>), dostęp 23.01.2019 r.

¹⁰ Nie mówimy tutaj o zbiorach zgromadzonych w postaci wydruków, płyt CD czy dyskietek w archiwach poszczególnych jednostek badawczych, lecz o materiałach dostępnych on-line.

O tym, jak różne jest podejście do wtórnej analizy u nas i, przykładowo, w Wielkiej Brytanii może świadczyć prezentowany w tym numerze artykuł Fiony Courage, dotyczący Mass Observation Archive. Dane z tego archiwum niemal od samego początku tworzone były po to, by mogli z nich korzystać różni naukowcy niekoniecznie związani z wyjściowym przedsięwzięciem badawczym. A właściwie dokumentacyjno-badawczym, skoro z założenia chodzi tu przede wszystkim o zgromadzenie danych dla rozmaitych późniejszych prac naukowych. Jednocześnie są to dane nie tyle gromadzone, czy „zbierane”, co przede wszystkim – by użyć terminologii nauk historycznych – „wywołane”. U podstaw popularności materiałów Mass Observation wśród badaczy różnych dyscyplin naukowych leży specyfika zgromadzonych zasobów. Są to po pierwsze, dane subiektywne, które pozwalają interpretować życie społeczne z perspektywy jednostkowej, dając wgląd w oddolne doświadczanie i interpretowanie procesów społecznych. Po drugie, są to dane „nadmiarowe”, zawsze zawierające liczne treści naddane wobec aktualnej, każdorazowej interpretacji i zbyt wielowątkowe, by poddać je całościowemu, ścisłemu formatowaniu przez badacza. Znakomicie nadają się więc do tego, by zadawać im różnorodne pytania badawcze i analizować w ramach różnych warsztatów metodologicznych, odwołujących się do rozmaitych założeń teoretycznych i tradycji dyscyplinarnych. Otwartość (re)interpretacyjna tych danych jest tu więc silnym impulsem do metodologicznych innowacji.

Udostępnianie własnych zasobów przedstawicielom innych dyscyplin obliguje badaczy społecz-

nych do wyjaśnienia przyjmowanych założeń teoretycznych oraz zastosowanych narzędzi i metod badawczych w języku zrozumiałym także poza własnym środowiskiem. To zaś zachęca do spojżenia na zebrane dane nie tylko z perspektywy socjologa czy antropologa, który je zebrał, a raczej wytworzył albo „wywołał”, ale też historyka czy politologa. Jest to więc zachęta do szukania takich sposobów opisu i interpretacji świata, które pozwolą na porozumienia ponad granicami wyznaczanymi przez poszczególne dyscypliny naukowe, na wzajemne korzystanie z innych niż własne doświadczeń i języków badawczych. Dystans czasowy wobec zgromadzonych danych, sprzyja ich takim wielo- czy interdyscyplinarnym reanalizom. Dlatego szczególnie inspirujące w tym kontekście wydają się nam nowoczesne, metodologicznie zaawansowane badania historyczne, z jednej strony umiejętnie korzystające z rozmaitych danych socjologicznych czy etnograficznych, z drugiej, czerpiące z bogatej, humanistycznej tradycji „krytyki źródeł” różnego rodzaju.

Przykład takich badań, raczej odosobniony w swej oryginalności niż jeden z wielu, prezentuje artykuł Kerstin Brückweh i Kathrin Zöller, osadzony w metodologicznie nowatorskich badaniach nad transformacją (po) roku 1989 w byłej NRD (niem. „Wende”). Autorki pokazują w nim, jak możliwa jest krytyczna, inspirowana tradycją badań nad nauką, analiza (ilościowych) badań socjologicznych, której celem nie jest wyłącznie ich dekonstrukcja, odsłonięcie sposobów wytwarzania wiedzy, jej społecznych aktorów i dyskursów, lecz dotarcie do skonstruowanych w ich trakcie „surowych danych” (to zamierzony paradoks języ-

kowy), by następnie wykorzystać je w oryginalny sposób w kontekście własnych analiz historycznych. Przedmiotem szczególnej uwagi w niniejszym tekście autorki czynią kwestionariuszowe badania panelowe (wschodnio)niemieckiej młodzieży, prowadzone regularnie od 1987 roku pod nazwą *Sächsische Längsschnittstudie / Saxonian Longitudinal Study / SLS* oraz szeroko znane, wszechstronne badania panelowe (prowadzone od 1984 w RFN, od 1990 w całym kraju) pod nazwą *Sozio-oekonomisches Panel / Socio-Economic Panel / SOEP*. Odsłonięcie sposobów konstruowania wiedzy socjologicznej o Niemczech w okresie transformacji (w szczególności wiedzy o Niemczech ze Wschodu przez Niemców z Zachodu zjednoczonego kraju) jest tu krokiem wstępnym do budowania własnej, oryginalnej metodologii, która w unikatowy sposób łączy biograficzne studia przypadków i wywiady *oral history* z makroanalizami społecznymi na próbach reprezentatywnych. I nie jest to tylko połączenie retoryczne, ale konfrontacja na poziomie danych – po części zreinterpretowanych, po części wytworzonych w ramach projektu badawczego realizowanego przez same autorki, jak, dla przykładu, wywiady *oral history* z uczestnikami badań panelowych sprzed trzydziestu lat. W tym tekście mamy zarówno reanalizy danych/źródeł badawczych, rewizytę metodologiczną i teoretyczną, jak i swoistą rewizytę etnograficzną, jeśli za taką uznać wywiady *oral history* z respondentami badań panelowych sprzed lat. Trudno znaleźć – a z pewnością nie ma ich w polskiej literaturze socjologicznej czy historycznej – równie nowatorskie źródłowo oraz zaawansowane teoretycznie i metodologicznie współczesne badania historyczne.

Kolejny tekst także dotyczy rewizyty badawczej, ale osadzony jest w stricte socjologicznym kontekście badawczym. Irlandzka badaczka Jane Gray szczegółowo pokazuje, na przykładzie analizy materiałów zgromadzonych w ramach dwóch różnych badań, że powtórna analiza i zmiana kontekstu badawczego, a właściwie zdystansowanie się od niego, pozwala na ponowne odczytanie materiałów „pod prąd” i wydobyć, (poprzez umiejętne ich zestawienie) kwestii, które nie zostały dostrzeżone w badaniach pierwotnych. Gray nazywa takie łączenie danych z różnych badań symfoniczną formą analizy. W pracy dotyczącej przemian zachodzących w relacjach rodzinnych w Irlandii od lat 60. do współczesności, autorka zestawia wywiady biograficzne zgromadzone w ramach projektu badawczego „Family Rythms” oraz dane z wieloletnich badań dotyczących dzieciństwa „Growing up in Ireland”, które zostały zdeponowane w Qualitative Data Archive. Co istotne, obydwie badania połączone były z ilościowymi badaniami panelowymi, w których brali udział ci sami respondenci. Gray pokazuje, jak dzięki oddolnej analizie tak różnych materiałów można zmienić myślenie o zmianach kulturowych na poziomie makrosocjalnym oraz ile zyskuje analiza materiałów jakościowych przez zestawienie ich z innymi danymi, zarówno jakościowymi, jak i ilościowymi.

Jako ostatni w tym zestawieniu umieściliśmy tekst Sławomira Kaprańskiego, Dariusza Niedźwiedzkiego i Jacka Nowaka, którzy po ćwierćwieczu powrócili do projektu badawczego dotyczącego pamięci kultury żydowskiej mieszkańców Podkarpacia, w którym uczestniczyli w latach 1986–1993. Choć

wytworzone wówczas dane – przede wszystkim rozmowy z mieszkańcami wybranych miejscowości Polski południowej, które przed wojną licznie zamieszkiwali Żydzi – w większości nie zostały dotąd wykorzystane badawczo, nie poddano ich żadnym analizom, to autorzy nie skupiają się na omówieniu tych historycznych już materiałów. Zamiast tego proponują refleksyjną rewizję ówczesnych założeń badawczych – zarówno tych wprost sformułowanych, jak i tych, co znacznie ciekawsze, przyjętych *implicite*. W przekonujący sposób pokazują, jak dzisiejsza wiedza o relacjach polsko-żydowskich przed II wojną światową i świadomość istotności doświadczenia Zagłady – wtedy zmarginalizowanej przez autorów badania – skłania ich do radykalnej zmiany ram teoretycznych, w jakich dokonywana jest interpretacja zebranego wówczas materiału. Zamiast szukać prostych pamięciowych reprezentacji relacji polsko-żydowskich, postulują koncentrację na teraźniejszości przeprowadzanego wywiadu i jego dzisiejszej interpretacji, wydobyć przygodności i kontekstowości pamięci. Przy takim podejściu to, czego w analizowanych wywiadach „nie ma”, staje się ważniejsze od tego, co w nich jest, a raczej było. Bo wraz ze zmianą ram poznawczych i nastawień interpretacyjnych pojawia się – nawet jeśli pod powierzchnią przemilczenia i zapomnienia, których wcześniej nie dostrzeżono – coś zupełnie innego. Tekst Kaprałskiego, Niedźwiedzkiego i Nowaka pokazuje, na jeszcze inny sposób niż poprzednie, że socjologiczne czy antropologiczne „dane” nie są nigdy interpretacyjnie zamknięte. Otwarcie proponowane przez autorów zyskuje na wiarygodności także dzięki temu, że nie służy wytykaniu niedostatków warsztatowych i słabości teoretycznych pracy innych, ale budowaniu krytycznej samowiedzy.

*

Zebrane w tym tomie teksty bardzo wiele różni. Odsyłają do innych dyscyplin akademickich, tradycji badawczych, założeń teoretycznych i podejść metodologicznych. Przybliżają odmienne rzeczywistości empiryczne i różne społeczne światy. Przekraczają także utrwalony i stale wzmacniany, choćby tytułem tego pisma, rozłam na socjologię ilościową i jakościową. Łączy je natomiast skupienie uwagi i pogłębiona refleksja nad tym, co powstaje w procesie badawczym na styku między badaczem a badanym przezeń społecznym światem – na „danych”. Te „dane” nie są tu traktowane jako utrwalone zapisy zewnętrznej rzeczywistości, ale jako konstrukty poznawcze, służące budowaniu i stabilizowaniu jej obrazów. I, niejako przy okazji, jako zwierciadła odbijające założenia, nastawienia, a niekiedy i emocje oraz interesy ich twórców. Tak rozumiane, zarchiwizowane i na nowo odczytywane, mogą być pryzmatem dającym wgląd zarówno w badane kiedyś społeczne rzeczywistości, jak i w sposoby ich badania i naukowego konstruowania. A w kolejnym kroku, służyć mogą budowaniu własnych reinterpretacji i własnych konstrukcji poszerzających i modyfikujących te zastane, albo zupełnie nowych.

Tak właśnie rozumiemy rolę Archiwum Danych Jakościowych. Nie (tylko) jako depozyt cennych źródeł historycznych i (zupełnie) nie jako muzeum badań socjologicznych czy antropologicznych, ale jako miejsce, które zaprasza i zachęca do reinterpretacji utrwalonej wiedzy, jej rewizji teoretycznych i metodologicznych, do rewizyt empirycznych badanych światów. Nie o ilość zdeponowanych zbiorów danych więc nam chodzi, ale o jakość refleksji

nad nimi. W tym krytycznej autorefleksji. Dlatego zamiast promować ideę archiwizacji i namawiać Czytelników – socjologów „jakościowych” – by deponowali swoje wartościowe dane u nas albo w innych archiwach, pokazujemy, na bardzo kon-

kretnych i naszym zdaniem bardzo przekonujących przykładach, czemu to może służyć i po co w ogóle to robić.

Zapraszamy do uważnej i krytycznej lektury.

Cytowanie

Filipkowski Piotr i in. (2018) *Od redaktorów: Wokół rewizyt badawczych i reinterpretacji socjologicznych danych jakościowych*. „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 15, nr 1, s. 6–13 [dostęp dzień, miesiąc, rok]. Dostępny w Internecie: <www.przegladsocjologiijakosciowej.org>. DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/1733-8069.15.1.01>.

Around Revisits and Reinterpretations of Sociological Qualitative Data

Abstract: The article is an introduction to the collection of texts presented in this issue on various prospects and opportunities for re-using data from qualitative social research. We reflect on how such re-analyses influence the deeper thinking about methodological issues connected to research activity in the field, the status of the data and the contexts of their production and the character of sociological knowledge created on their basis. We are also trying to summarise the six years of activity of the Qualitative Data Archive at the IFiS PAN and describe the changes that have taken place at this time in the approach to sharing research data both in Poland and abroad.

Keywords: reanalysis, revisit, social data, qualitative research, social archives